

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2020-02-26

Närvarande: F.d. justitierådet Eskil Nord samt justitieråden Inga-Lill Askersjö och Sten Andersson

Kompletteringar till nya EU-regler om aktieägares rättigheter

Enligt en lagrådsremiss den 6 februari 2020 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554),
2. lag om ändring i lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument,
3. lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Lina Gruvhagen och Joakim Lindqvist, biträdda av rättssakkunnige Johan Dahlman.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument

1 kap. 2 och 3 §§

I 3 a kap. finns bestämmelser om s.k. intermediärers medverkan i identifiering av aktieägare och i utövande av aktieägares rättigheter. I 1 kap. 3 § definieras begreppet intermediär som en juridisk person som för aktieägares eller andra personers räkning förvarar eller administrerar aktier eller för värdepapperskonton. Bestämmelserna i 3 a kap. är emellertid inte tillämpliga på alla intermediärer utan endast, enligt 1 kap. 2 § tredje stycket och 3 a kap. 2 §, på svenska intermediärer och intermediärer från tredje land. Det väcker frågan om gränsdragningen mellan svenska intermediärer, intermediärer från tredje land och övriga intermediärer.

Med utgångspunkt från den definition av intermediär som ges i 1 kap. 3 § kan det vara naturligt att uppfatta begreppet "svensk intermediär" som en svensk juridisk person som bedriver det slaget av verksamhet som kännetecknar en intermediär. Gränsdragningen mellan svenska intermediärer och andra intermediärer blir därmed beroende av intermediärens stadgeenliga säte. I författningskommentaren till 1 kap. 2 § uttalas emellertid att en svensk intermediär är en intermediär som är etablerad i Sverige. Detta uttryckssätt får förstås så att begreppet snarast tar sikte på var intermediären bedriver verksamhet. I så fall skulle även exempelvis en finsk juridisk person som bedriver verksamhet från en filial i Sverige räknas som en svensk intermediär. Om begreppet svensk intermediär har denna innebörd, får detta dock till effekt att en och samma juridiska person på en och samma gång kan vara en svensk intermediär och – i det angivna exemplet – en finsk intermediär. Ett ytterligare sätt att avgränsa svenska och andra intermediärer

förekommer i allmänmotiven (s. 23). Det som där sägs innebär att avgörande är vilket lands lag som aktören har att följa "enligt unionsspecifik lagstiftning". Inte heller detta är dock ägnat att bringa klarhet i frågan om när en intermediär är en svensk intermediär.

Mot den nu angivna bakgrunden finns det enligt Lagrådets mening anledning att i det fortsatta lagstiftningsarbetet klargöra begreppet svensk intermediär, lämpligen genom att i 1 kap. 3 § föra in en definition av "svensk intermediär". Om begreppet är avsett att anknyta till var intermediären har etablerat verksamhet finns också anledning att klargöra vad som gäller i fråga om intermediärer som har sitt huvudkontor i en stat men har etablerat verksamhet i en eller flera andra stater. Motsvarande klargöranden bör göras i fråga om "intermediärer från tredjeland".

3 a kap. 3 §

Paragrafen handlar om bolags rätt att identifiera sina aktieägare genom intermediärernas medverkan. Dessa ska på begäran av bolaget utan dröjsmål lämna uppgifter till bolaget om aktieägarna. I paragrafen anges också att detsamma gäller om begäran görs av "en tredje part som bolaget utsett".

Enligt Lagrådets mening kan det sättas i fråga om det är lämpligt att i detta sammanhang använda begreppet tredje part. Det förekommer i och för sig i andra författningar och synes där oftast ha en mer allmän innebörd, som inte kan antas förutsätta att "den tredje parten" intar en självständig position. Såvitt Lagrådet kan förstå är avsikten också i förevarande lagförslag att begreppet ska tolkas mera allmänt och alltså inte ska ges den mera inskränkta tolkning av partsbegreppet som förestavas av avtalsrättsliga eller processuella hänsyn. En sådan mer allmän tolkning ger vid handen att vad som

avses är att bolaget kan utse vem som helst, oavsett om denne skulle bli part eller inte.

Eftersom en sådan vid tolkning synes avsedd i andra författningar där begreppet tredje part används har Lagrådet emellertid ingen erinran mot att det används också här. Men enligt Lagrådets mening skulle regleringen vinna i klarhet om partsbegreppet ersattes av ett begrepp som undanröjer varje anledning till tveksamhet om dess rätta innebörd.

Begreppet tredje part används visserligen i den direktivbestämmelse som avses genomförd genom lagändringen, men såvitt Lagrådet kan bedöma är det inte nödvändigt att använda just direktivets ordval under förutsättning att ett annat ordval täcker in det som direktivet åsyftar.

Lagrådet föreslår därför att begreppet "tredje part" ersätts av ordet "någon".

Vidare anges i paragrafen att intermediären "ska" överlämna uppgifterna till den tredje parten. Det synes mindre lämpligt att reglera en sådan sak genom en lagstadgad allmän skyldighet att överlämna uppgifter. Ett överlämnande torde behöva regleras i det uppdrag som den får som utses av bolaget. Det är däremot angeläget att lagtexten lämnar utrymme för ett uppdrag till den som bolaget utser. Bestämmelsen bör därför ändras till att ge intermediären möjlighet att överlämna uppgifterna. Lagrådet föreslår alltså att ordet "ska" ersätts av "får".

Lagrådet föreslår att paragrafens första stycke får följande lydelse.

En intermediär ska på begäran av ett bolag vars aktier intermediären hanterar utan dröjsmål lämna uppgifter till bolaget om ägarna till aktierna.

Detsamma gäller om begäran görs av någon som bolaget utsett. Uppgifterna får i så fall lämnas till denne.

3 a kap. 6 §

Paragrafen, som reglerar behandlingen av de personuppgifter som förmedlas enligt 3 eller 4 §§, går tillbaka på artikel 3a.4 i det bakomliggande direktivet. Avsikten med bestämmelsen i direktivet synes vara att ange för vilket ändamål uppgifterna får behandlas. Därutöver anger bestämmelsen en yttersta tid för lagring av uppgifterna – tolv månader från det att den person som uppgifterna rör upphörde att vara aktieägare – dock att den tiden får överskridas om detta följer av annan sektorsspecifik EU-lagstiftning. För att innebörden i paragrafen ska framgå klarare föreslår Lagrådet att lagtexten formuleras på följande sätt.

Ett svenskt bolag och en intermediär som tar emot personuppgifter i enlighet med 3 och 4 §§ får behandla uppgifterna för att göra det möjligt för bolaget att kommunicera med sina aktieägare i syfte att underlätta för dem att utöva sina rättigheter och engagera sig i bolaget.

Uppgifterna får inte lagras under längre tid än tolv månader efter det att bolaget eller intermediären fick vetskap om att den person som uppgifterna gäller inte längre är aktieägare. Detta gäller dock inte om längre lagringsfrist har fastställts genom en sektorsspecifik EU-förordning eller en föreskrift som genomför ett sektorsspecifikt EU-direktiv.

3 a kap. 9 §

I paragrafen åläggs en intermediär att till aktieägaren eller till en tredje part som aktieägaren har utsett överföra bl.a. ”den standardiserade information som ett bolag måste tillhandahålla sina aktieägare för att de ska kunna utöva sina rättigheter eller, om informationen finns på bolagets webbplats, ett meddelande om det”. Det anges inte närmare vilken information som avses. I författningskommentaren lämnas vissa exempel, t.ex. information som krävs för

att aktieägaren ska kunna utnyttja sin rätt att rösta på bolagsstämman. Det ligger närmast till hands att tolka bestämmelsen så att den ålägger intermediären att – vad gäller aktieägare i svenska aktiebolag – överföra all den information som ett bolag enligt aktiebolagslagen är skyldigt att tillställa sina aktieägare. Frågan är dock vilken betydelse begreppet "standardiserad" har i detta sammanhang. Enligt författningskommentaren avses med detta begrepp de krav som finns i kommissionens genomförandeförordning. I artikel 2 i den förordningen uppställs krav på standardiserat format för viss i artiklarna 3-8 angiven information. Det framstår dock som tveksamt om dessa artiklar omfattar all den information som ett aktiebolag enligt svensk rätt kan vara skyldigt att tillställa sina aktieägare. En tolkning är att intermediärens överförandeskyldighet omfattar endast det slaget av information som avses i artiklarna 3-8 i förordningen, en annan att skyldigheten är mera vidsträckt och att begreppet "standardiserad" enbart syftar till att erinra om att informationen kan behöva lämnas i standardiserad form. I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör klargöras hur bestämmelsen är avsedd att förstås.

I paragrafens inledning används uttrycket "tredje part". Såsom har berörts i anslutning till 3 a kap. 3 § är uttrycket mindre lämpligt i detta sammanhang. Lagrådet föreslår därför att orden "en tredje part utsedd av aktieägaren" byts ut mot "den som aktieägaren har utsett".

3 a kap. 10 §

Lagrådet föreslår att orden "till en tredje part utsedd av aktieägaren" ersätts med "till någon som aktieägaren har utsett" (jfr vad som anförts i anslutning till 3 a kap. 3 §).

3 a kap. 11 §

Enligt paragrafen gäller inte intermediärens skyldighet att överföra information och skyldigheten att överföra meddelanden enligt 9 § 1 och 10 § om bolaget har skickat informationen eller meddelandet direkt till samtliga berörda aktieägare eller till tredje parter som aktieägarna har utsett. Såsom berörts i anslutning till 3 a kap. 3 § är uttrycket "tredje parter" mindre lämpligt i det sammanhang där det används här. Också ordet "samtliga" för tanken fel; avsikten är rimligen att intermediärens skyldigheter ska falla bort *i den utsträckning* bolaget har tillställt aktieägare informationen eller meddelandet. Lagrådet föreslår därför att paragrafen utformas på följande sätt.

Skyldigheterna att överföra information eller meddelanden enligt 9 § 1 och 10 § gäller inte om det bolag vars aktier intermediären hanterar har skickat informationen eller meddelandet direkt till berörda aktieägare eller till någon som aktieägaren har utsett.

Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen

7 kap. 28 §

I paragrafen anges bl.a. att en framställning av aktieboken ska gälla förhållandena ett antal "bankdagar" före bolagsstämman. Det är vid föredragningen upplyst att därmed avses en dag som inte är en lördag, en söndag, midsommarafton, julafton, nyårsafton eller allmän helgdag.

Eftersom begreppet "bankdag" inte är entydigt bör det enligt Lagrådets mening övervägas att begreppet antingen definieras i förevarande paragraf genom ett sista stycke, t.ex. "Med bankdag

avses ...” eller att det tydligt förklaras i författningskommentaren vad som avses.

27 kap. 6 a §

Paragrafen ger Bolagsverket en möjlighet att stryka felaktiga post- och e-postadresser ur aktiebolagsregistret.

En tillämpning av paragrafen aktualiseras enbart när det står klart för Bolagsverket att den registrerade adressen är felaktig. Om någon ny adress då inte anmäls, är det inte rimligt att låta den felaktiga adressen stå kvar, med de negativa effekter som detta kan innebära för den som tar del av uppgiften. Lagrådet föreslår därför att Bolagsverket ska ha inte bara en möjlighet utan också en skyldighet att stryka den felaktiga adressen.

Strykningen förutsätts normalt ske först efter det att Bolagsverket har förelagt en ställföreträdare för bolaget att anmäla en ny adress. Såsom framgår av författningskommentaren ska dock något föreläggande inte skickas om bolaget saknar ställföreträdare. Detta blir tydligare om lagtexten utformas på följande sätt.

Om det framgår att en uppgift i aktiebolagsregistret om bolagets postadress eller e-postadress är felaktig, ska Bolagsverket förelägga en ställföreträdare för bolaget att anmäla en ny adress. Om föreläggandet inte följs, ska verket stryka den felaktiga adressen ur registret. Om bolaget saknar ställföreträdare, får Bolagsverket stryka den felaktiga adressen utan något föregående föreläggande.

Övrigt lagförslag

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.